

Ανθρώπινα Δικαιώματα και Μετανάστευση

Διερευνητική Εργασία Β' Τετραμήνου 2012

Γιολδάση Βιργινία, Δρεπανόπουλος Νίκος

Ανθρώπινα Δικαιώματα και Μετανάστευση

A. Ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα προσφύγων

Αν και το θέμα αποτελεί, εξαιτίας της σύγχρονης διάστασής του, ένα αρκετά ενδιαφέρον ζήτημα, οι δυσκολίες οι οποίες συνδέονται με το πρόβλημα της Μετανάστευσης, αλλά και το ζήτημα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είχαν ως αποτέλεσμα να είναι πράγματι απαιτητική η προσέγγιση του θέματος, εξαιτίας και των πολλών υποθεμάτων.

Βέβαια, είναι αμφίβολο (και ο προβληματισμός τίθεται προκαταβολικά), εάν βασικά ζητούμενα, με τα οποία τα παιδιά θα προβληματιστούν, θα τύχουν και σχετικής απάντησης. Προέχει σίγουρα η ευαισθητοποίηση αλλά και η σταδιακή αλλαγή νοοτροπιών και αντιλήψεων:

α. Αρχίζοντας από τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουμε τον Άλλο, ως προσωπικότητα ή ως χαρακτήρα και όχι με βάση το χρώμα του δέρματος, τη φυλή, τη θρησκεία του.

β. Πόσο έχουμε όλοι εξοικειωθεί με τις δραματικές αλλαγές που συμβαίνουν στον σύγχρονο κόσμο, τον παγκοσμιοποιημένο, στον οποίο το θέμα των μετακινήσεων των ανθρώπων, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα δεδομένα της καθημερινής πραγματικότητας και το εξίσου πρωταρχικής σημασίας, «πρόβλημα αλλαγής ταυτοτήτων» των λαών, για το οποίο κάνουν λόγο, κοινωνικοί επιστήμονες, ιστορικοί ερευνητές.

Μπορούν τα παιδιά να δώσουν απαντήσεις σε ερωτήματα:

1. Γιατί στο σύγχρονο κυρίως δυτικό – ευρωπαϊκό κόσμο, με την υπερβολικά σημαντική εξέλιξη που παρατηρήθηκε τα τελευταία χρόνια, σε τομείς, όπως της τεχνολογίας, της επιστήμης, των υπολογιστών, των επικοινωνιών, τα ζητήματα της οικονομικής κρίσης, των κοινωνικών ανισοτήτων, της εκμετάλλευσης, της βαρβαρότητας, της φτώχειας, της υποτίμησης ανθρώπου από άνθρωπο (ξеноφοβία, ρατσισμός), η ένταση των εθνικισμών, η κατάρρευση θεσμών υπό το σκήπτρο των οικονομικών αγορών, η έλλειψη εμπιστοσύνης των πολιτών σε δημοκρατικά ιδεώδη, εξαιτίας της «αλλοίωσής» τους κατά την εφαρμογή τους

αναδεικνύονται σε σύγχρονες μάστιγες

2. Το θέμα της Μετανάστευσης είναι σίγουρα αλληλένδετο με το ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ανάγκη προστασίας τους και ο προβληματισμός ο οποίος ανακύπτει είναι:

Ποιοι συνήθως επωφελούνται από την μη εφαρμογή των νομοθετικών διατάξεων ή όσων προβλέπουν οι διεθνείς συνθήκες; Πώς είναι δυνατόν να πληγούν όσοι επωφελούνται από κάθε άποψη από φαινόμενα «εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο» και να αντιμετωπιστεί με ανθρωπισμό και ει δυνατό,

με τον καλύτερο τρόπο, ένα πολυσύνθετο θέμα, τις διαστάσεις του οποίου σε οικονομικό, κοινωνικό αλλά και πολιτιστικό επίπεδο, οφείλουμε να συναισθανθούμε όλοι με αντικειμενικότητα, ψυχραιμία, ρεαλισμό, αλλά και καλοπροαίρετα.

Δεν μας πείθουν, πάντοτε, όσοι ασχολούνται με τα θέματα της Μετανάστευσης και όσοι πιο συγκεκριμένα είναι επιφορτισμένοι με καθήκοντα που συνδέονται με την αντιμετώπιση των προβλημάτων όταν αντί να ενεργούν, ως οφείλουν για να βελτιωθεί η υπάρχουσα κατάσταση δεν χειρίζονται αποτελεσματικά τα θέματα. Αντιθέτως, φαινόμενα παραβατικότητας, κοινωνικών και έκρυθμων καταστάσεων σε συνοικίες και ιδιαίτερα στο κέντρο της Αθήνας, δυναμιτίζουν την ήδη σοβαρή και σκληρή πραγματικότητα που έχει προκαλέσει η συσσώρευση προβλημάτων: μετανάστευση – φτώχεια – ανέχεια – ανεργία – παραβατικότητα – σεξουαλική εκμετάλλευση.

Τα παιδιά αναδεικνύουν τα θέματα στο πλαίσιο της συζήτησης στη σχολική τάξη. Οι συνέπειες των προβλημάτων τα οποία δεν επιλύονται αλλά, αντιθέτως συσσωρεύονται, τους προβληματίζουν θωρώντας ότι ρεαλιστικά σκεπτόμενοι δίκαια αντιδρούν στην «υπερβολική εισροή μεταναστών, ιδίως παρανόμων», η οποία, παρά τις όποιες εξαγγελίες και τα μέτρα τα οποία έχουν ληφθεί, εξακολουθεί να παραμένει σε υψηλά επίπεδα και το σπουδαιότερο δεν πείθονται ότι οι τρόποι χειρισμού των σχετικών θεμάτων δείχνει πραγματική διάθεση για περιορισμό, αν όχι εξάλειψη του προβλήματος (βλ. πρόσφατες ενέργειες για τα μέτρα που αφορούν τις συλλήψεις των μεταναστών, την κράτησή τους σε κέντρα «φιλοξενίας» χωρίς επαρκή σχεδιασμό και αποτελεσματικότητα). Και μάλλον «σπασμωδικές» θεωρούν τις ενέργειες.

Την ολομέλεια των μαθητών απασχόλησε και το ζήτημα του τείχους στον Έβρο. Μπορεί πράγματι να λειτουργήσει ανασταλτικά στην είσοδο του μεγάλου αριθμού μεταναστών από τα βόρεια ανατολικά σύνορα της χώρας μας; Και τι μπορεί να γίνει σε σχέση με τα θαλάσσια σύνορά μας;

Γιατί εξακολουθεί η χώρα μας να δέχεται εξαιρετικά μεγάλο αριθμό μεταναστών; Εξαιτίας ποιων ιδιαιτεροτήτων; Βέβαια, η αλλαγή των δεδομένων υποχρεώνει ένα ποσοστό αυτών τουλάχιστον να εγκαταλείπουν πλέον τη χώρα μας.

Τα ζητήματα αυτά με τον εξαιρετικά επίκαιρο χαρακτήρα τους, προβληματίζουν τους μαθητές και είναι ενδεικτικό το γεγονός ότι δεν δείχνουν πάντοτε συμπάθεια ή κατανόηση στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στη χώρα μας οι ξένοι, ή στις πραγματικές δυσκολίες που τους υποχρέωσαν να εγκαταλείψουν τις χώρες τους (παρακολουθήσαμε μαρτυρίες μεταναστών, ασιατών, αφρικανών κ.αλ. σε οπτικοακουστικό υλικό) κυρίως προς τις ευρωπαϊκές χώρες.

Οι μαθητές επιμένουν στο ισχυρό επιχείρημα ότι η χώρα δεν έχει δυνατότητα να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του δικού της πληθυσμού (και αναφέρονται κυρίως στα εργασιακά θέματα).

Αφορμή για συζήτηση προκάλεσαν στα εισαγωγικά μαθήματα και τα ερωτήματα:

Αν οι ξένοι ευθύνονταν για την ανεργία των ντόπιων, καθώς οι χειρωνακτικές εργασίες, κυρίως στις επαρχιακές περιοχές, ανατίθονταν στους πρώτους προς όφελος όσων τους απασχολούσαν με χαμηλά ημερομίσθια και ανασφάλιστους,

Είναι πράγματι «προνομιούχοι» οι ξένοι, όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών υγείας σε αντίθεση με τους πολίτες της χώρας μας; Γιατί στο πλαίσιο της σύλληψής τους από το κέντρο της Αθήνας και της εγκατάστασής τους στα «κέντρα κράτησης», ένα από τα επιχειρήματά τους για τις συνεχιζόμενες επιχειρήσεις ήταν ότι η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί είναι «εκτός ορίων» και συνδέεται και με τα υγειονομικά προβλήματα που παρουσιάζονται εξαιτίας του ότι στοιβάζονται σε χώρους οι οποίοι τους παραχωρούνται ή είναι εγκαταλελειμμένοι («υγειονομική βόμβα»).

Β. Για το θέμα των προσφύγων, η ευαισθητοποίηση των μαθητών προκλήθηκε χάρη στην παρακολούθηση ντοκιμαντέρ για την Μικρασιατική καταστροφή. Απέκτησαν μια ιδέα των γεγονότων που σχετίζονται με τη δραματική αυτή περίοδο της νεότερης Ιστορίας μας.

Τους παρότρυνα παράλληλα να παρακολουθήσουν την προβολή του σχετικού ντοκιμαντέρ της Μ. Ηλιού, που παρουσιάζεται στο κεντρικό κτήριο του Μουσείου Μπενάκη, μια νέα εξαιρετική κινηματογραφική παραγωγή, το σκεπτικό της οποίας είναι να προβληθούν με αντικειμενικότητα τα γεγονότα με μαρτυρίες ανθρώπων οι οποίοι τα βίωσαν και τα οποία συνθέτουν μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση του ιστορικού παρελθόντος, της συλλογικής μνήμης που πρέπει να διατηρείται χωρίς παρερμηνείες και αλλοιώσεις.

Επίσης, έδωσα το ερέθισμα για επίσκεψη στο Μουσείο Μικρασιατών Προσφύγων στη Νέα Φιλαδέλφεια Αττικής για να αποκτήσουν μια πιο βιωματική – εμπειρική σχέση με τα τεκμήρια, τα ενθύμια και το υλικό τεκμηριώσής τους. Το μουσείο αυτό φέρει τιμητικά το όνομα της Φιλιάς Χαϊδεμένου (το βιβλίο της, «Τρεις αιώνες, μια ζωή», το σύνεστησα ως μια ευκαιρία να διαμορφώσουν μια πιο συγκεκριμένη άποψη για τα γεγονότα).

Γ. Μετανάστες – Πρόσφυγες: Καλλιτεχνική Δημιουργία

Με την ολομέλεια των μαθητών έγινε συζήτηση για το περιεχόμενο των παραστάσεων των έργων:

- ❖ «**Πατρίδες**» των Ρέππα – Παπαθανασίου στη Ν.Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου (2011 – 2012)
- ❖ Της θεατρικής απόδοσης του «**Διπλού Βιβλίου**» του Δημ. Χατζή από την ομάδα Requod, στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών.
- ❖ Προτάθηκε επίσης, η ανάγνωση του βιβλίου της Έλλης Παπαδημητρίου «**Κοινός Λόγος**» με αποσπάσματα μαρτυριών – προσφύγων της Μικρασιατικής καταστροφής και έγινε σύντομη αναφορά στην παράσταση «Πλούτος» του Αριστοφάνη από την πολυπολιτισμική ομάδα Vice Versa της Αγγ. Γκιργκινούδη.

Δ. Βιβλιογραφία

- Θανάσης Ν. Παπαθανασίου, «**Ο Θεός μου ο αλλοδαπός**», Ακρίτας 2008 (3^η έκδοση)
- Aurine Cremieu, «**Όλοι ελεύθεροι και ίσοι!**» Συνοπτική αποκωδικοποίηση της ΟΔΕ, Εκδόσεις Κονιδάρη
- Δέσποινα Συρρή, «**Συμβιώνοντας με τη μετανάστευση**», Εκδόσεις Ιανός